

METAMORFOZA

Naslov originala
Franz Kafka
Die Verwandlung

Zbirka
Areté

Za izdavača
Nina Gugleta

Urednik
Nina Gugleta

Redaktura
Ana Marija Grbić

Prevod
Nils Nebe

Lektura
Irina Vujičić

Korektura
Aleksandra Dunderski

Grafičko oblikovanje
Jana Vuković

Štamparija
Artprint, Novi Sad

Tiraž
1000 primeraka

Izdavač
Areté, Beograd

METAMORFOZA

Franc Kafka

prevod
Nils Nebe

ARETÉ
www.aret.rs

Kada se Gregor Samsa probudio jednog jutra iz nemirnih snova, primetio je da se u krevetu pretvorio u ogromnu bušavabu. Ležao je na leđima tvrdim kao pancir i video, kada bi malo podigao glavu, svoj podignut, smeđ, ukrućen i podeljen stomak na čijem se vrhu jedva još držao pokrivač koji samo što nije skliznuo na pod. Brojne, u odnosu na telo jadne i mršave nožice, treperele su mu bespomoćno pred očima.

Šta se sa mnom dogodilo, pomisli. To nije bio samo san. Njegova prava pravcata, samo osetno mala, ljudska soba ležala je mirno, između četiri dobro poznata zida. Iznad radnog stola, na kojem je bila prostrta raspakovana kolekcija različitih tkanina – Samsa je trgovački putnik – visila je slika koju je nedavno izrezao iz nekog ilustrovanog časopisa i stavio je u lep pozlaćeni ram. Predstavljala je damu koja, sa šeširom i šalom od krzna, sedi uspravno i prema gledaocima diže teški krzneni muf koji joj sakriva cele podlaktice.

Gregor je zatim usmerio pogled ka prozoru, a od tmurnog vremena – čulo se kako kišne kapi udaraju po prozorskom limu – postao je potpuno melanholičan. *Kako bi*

bilo da odspavam još malo i zaboravim sve ludorije, pomisli, ali to je bilo potpuno neizvodljivo jer je bio navikao da spava na desnoj strani i uvek bi se nanovo vraćao u taj položaj. Ma koliko silovito da se bacao u desnu stranu, uvek bi se ponovo vratio u pređašnji položaj na leđa. Pokušao je ovo sigurno sto puta, zatvorenih očiju da ne bi gledao nožice kako mu se koprcaju, i odustao je tek onda kada je u boku počeo da oseća neki prigušeni bol koji do tada nije primećivao.

O Bože, pomisli, kakvo sam naporno zanimanje izabrao! Iz dana u dan na putu. Poslovni stres mnogo je veći nego u prodavnici ili kod kuće a, osim toga, nametnuta mi je i muka putovanja, briga oko hvatanja vozova, neredovna, loša ishrana i druženje s ljudima koje je promenljivo, nikada ne traje dugo i ne postaje srdačno. Dođavola s tim! Osetio je blagi svrab gore na stomaku; polako se na leđima gurao bliže uzglavlju kako bi mogao bolje da podigne glavu; našao je mesto koje ga je svrbelo, osuto belim tačkicama za koje nije znao šta su, i hteo je da jednom nogom opipa to mesto, ali odmah ju je uvukao jer je osetio da mu, pri dodiru, ledeni žmarci struje celim telom.

Ponovo otpuzi u svoj pređašnji položaj. To rano ustajanje, pomisli, potpuno me otupljuje. Čovek mora da se ispava. Drugi putnici žive kao žene iz harema. Kada se, na primer, pre podne vratim u gostionicu da prepisem dobijene naloge, ta gospoda tek seda da doručkuje. Kada bih ja to pokušao kod svog šefa, momentalno bih dobio otkaz. Ali ko zna, uostalom, zar ne bi to bilo odlično za mene? Kada se ne bih sudržavao zbog svojih roditelja, već bih odavno dao otkaz, stao pred šefa i kazao mu šta sve mislim iz dna duše. Srušio bi se s pulta! Pa i jeste čudno da taj čovek seda na pult, pa onda s visine razgovara sa zaposlenim koji, uostalom, zbog šefove nagluposti mora da priđe sasvim blizu. Još nisu sve nade potonule; ako ikada budem imao sav novac koji mi je potreban da platim

duž svojih roditelja – možda će to trajati pet do šest godina – zasigurno ću to i uraditi. Onda ćemo napraviti veliki rez. Ali za sada moram svakako da ustanem jer moj voz polazi u pet.

I on pogleda preko puta u budilnik koji je kucao na ormaru. *Gospode Bože*, pomisli. Bilo je šest i trideset a kazaljke su mirno išle napred, uskoro će biti dvadeset do sedam. Da li je moguće da budilnik nije zazvonio? Da li je moguće da je prespavao tu zvonjavu od koje se trese sav nameštaj? Zasi-gurno nije spavao mirno, ali zato je spavao čvrsto. A šta sada da radi? Sledeći voz polazi u sedam sati; ako želi da stigne na taj voz mora da požuri, a kolekcija još nije ni spakovana; pride, ne oseća se posebno sveže i pokretno. Čak i kada bi stigao na voz, ne bi mogao da izbegne šefovo glasno prebacivanje jer je poslužitelj čekao kod onog voza u pet sati i već podneo izve-štaj o njegovom kašnjenju. Taj poslužitelj bio je šefova podla kreature bez kičme i razuma. A kada bi javio da je bolestan? Ipak, to bi bilo jako nezgodno i sumnjivo jer Gregor za svojih pet godina rada u službi nije bio bolestan ni jedan jedini put. Bez sumnje, šef bi došao s lekarom bolničkog osiguranja, pre-bacivao bi roditeljima zbog lenjosti njihovog sina, a sve pri-govore podvukao pozivajući se na lekara za kojega, to se zna, postoje samo potpuno zdravi ljudi koji izbegavaju rad. Uo-stalom, zar ne bi u ovom slučaju bio donekle u pravu? Gregor se zaista, ako izuzmemo pospanost koja nakon dugog sna nije opravdana, osećao dobro toliko da ga je čak mučila i jaka glad.

Kada je u najvećoj brzini pomislio na sve to, a da nije mogao da se odluči da ustane – budilnik je oglasio da je dva-deset minuta do sedam – neko je pokucao na vrata pored uz-glavlja kreveta.

„Gregore”, začuo se glas njegove majke. „Već je dvadeset do sedam. Zar nisi planirao da otputuješ?”

Taj blagi glas! Gregor se preplašio kada je čuo glas kojim je odgovorio. Bio je to, bez sumnje, njegov pređašnji glas,

ali u njega se, kao da dopire odnekud odozdo, mešalo nekakvo bolno cijukanje koje nije moglo da se priguši, a koje je samo u prvi mah dopuštalo rečima da ostanu jasne, da bi ih u odzvanjanju toliko razorilo da nisi znao da li si dobro čuo. Gregor je želeo da govori naširoko i da sve objasni, ali se u datim okolnostima ograničio na to da kaže: „Da, da hvala, majko, već ustajem.”

Zbog drvenih vrata promena u Gregorovom glasu spolja se, po svoj prilici, nije primetila jer se majka umirila tim objašnjenjem pa se udaljila vukući noge pri hodu. Ali ovaj kratki razgovor upozorio je ostale članove porodice da je Gregor, mimo svakog očekivanja, još uvek kod kuće i već je na jedna bočna vrata pokucao i otac, tiho ali pesnicom.

„Gregore, Gregore”, viknu, „pa šta je bilo?” Nakon nekoliko trenutaka, ponovo je opomenuo dubljim glasom: „Gregore! Gregore!”

Iza drugih bočnih vrata tiho je jadikovala sestra: „Gregore? Da nisi bolestan? Da li ti treba nešto?”

Gregor je odgovorio na obe strane: „Gotov sam”, trudeći se da koncentrisano izgovara reči i ubacuje duge pauze između pojedinih reči kako bi svom glasu oduzeo svaku upadljivost. I otac se, zaista, vratio da doručkuje, ali sestra je nastavila da šapuće: „Gregore, preklinjem te, otvori.” Međutim, Gregor nije ni pomišljao na to da joj otvori, već je sam sa sobom hvalio oprez koji je stekao na putovanjima pa je i kod kuće uveče zaključavao sva vrata.

Prvo je želeo da mirno i nesmetano ustane, obuče se i, pre svega, doručkuje, a tek posle toga da razmisli o svemu ostalom jer, kako je dobro znao, u krevetu neće ništa razumno zaključiti. Sećao se kako je već više puta u postelji osetio neki slab bol, možda prouzrokovan nezgodnim ležanjem, za koji bi se kasnije, kada bi ustao, ispostavilo da ga je samo umislio, pa je sada napeto očekivao da mu se današnja

predskazanja malo-pomalo rasplinu. Nije nimalo sumnjao u to da je promena glasa ništa drugo do predznak jake prehlade, profesionalne bolesti trgovačkih putnika.

Jednostavno je odbacio prekrivač sa sebe, samo se malo naduo i on je sam od sebe pao. Ali sve drugo postalo je teško, naročito zato što je bio tako neobično širok. Da bi se pridigao, potrebne su mu ruke i šake, a umesto njih imao je samo bezbroj nožica koje su bez prestanka izvodile najrazličitije pokrete i kojima nije mogao da vlada. Kada bi jednu hteo da savije ona bi se najpre ispružila, a kada bi mu na kraju uspelo da tom nogom učini ono što je naumio, druge nožice batrgale bi se u bolnom uzbuđenju. *Samo da se ne državam u krevetu nepotrebno*, reče Gregor u sebi.

Prvo je hteo da se donjim delom tela izvuče iz kreveta, ali taj donji deo tela koji, uostalom, još nije ni video i koji nije mogao da zamisli, pokazao se kao slabo pokretljiv; išlo je sve jako sporo i kada se, napokon, skoro besan, svom snagom bacao unapred, uputio se u pogrešnom pravcu, jako se udario u donju dasku kreveta, a oštar bol koji je osetio podučio ga je tome da mu je donji deo tela možda najosetljiviji.

Zato je pokušao da se prvo gornjim delom tela iskobelja iz postelje, pa je oprezno okrenuo glavu prema ivici kreveta. Ovo je lako uspeo i, uprkos svojoj širini i težini, glomazni trup je polako pratio okretanje glave. Ali kada je konačno držao glavu u vazduhu, izvan kreveta, uplašio se da se i dalje tako povlači unapred jer, ako bi tako pao, bilo bi pravo čudo da ne povredi glavu. Baš sada nikako nije smeo da izgubi svest; pre će ostati u krevetu.

Kada se, odahnuvši posle novog napora, namestio da leži kao i pre, pa kada je video kako mu se batrgaju nožice, ako je moguće, još jače nego ranije, i pošto nije pronašao nikakvu mogućnost da u tu samovolju tela unese mir i red, opet je rekao u sebi kako nikako ne sme da ostane u postelji i

da je najpametnije da se žrtvuje ako postoji i najmanja nada da se na taj način iskobelja iz kreveta. Istovremeno, nije zaboravljao na to da je najmirnije razmišljanje mnogo bolje od očajničkih odluka. U takvim trenucima oštro je gledao u prozor, ali nažalost, pogled u jutarnju maglu, koja je zagrlila čak i drugu stranu ulice, nije pružao mnogo pouzdanja niti podstreka. *Već je sedam*, reče u sebi kada je budilnik ponovo otkucao vreme, *već je sedam a još uvek traje ta gusta magla*. Ležao je mirno na trenutak polako dišući, kao da možda od potpune tišine očekuje da vrati stvarnost, koja je sama po sebi razumljivo stanje.

No, onda će sam sebi: *Pre nego što budilnik otkuca sedam i dvadeset, moraću, bez pogovora, da napustim postelju. Uostalom, do tada će doći neko iz preduzeća da pita šta je sa mnom jer se preduzeće otvara pre sedam*. I on se spremi da se celim telom izvuče iz postelje ljuljajući ga ravnomerno celom dužinom. Ako tako padne iz kreveta glava će mu ostati nepovređena. Leđa su, čini se, tvrda; njima se, kad padne na tepih, valjda ništa neće dogoditi. Najviše briga zadavao mu je bučni tresak koji će svakako uslediti i koji će iza zatvorenih vrata izazvati, ako ne užas, a ono ipak zabrinutost. Ali to je trebalo rizikovati.

Kada je Gregor već dopola virio iz postelje – nova metoda bila je više igra nego napor, trebalo je samo da se na mahove zanjiše – palo mu je na pamet kako bi sve bilo jednostavno kada bi mu neko priskočio u pomoć. Dve snažne osobe – pomišljao je na oca i na služavku – bile bi sasvim dovoljne; morale bi samo da provuku ruke ispod njegovih zabljenih leđa i, takoreći, da ga izvuku iz kreveta, pa da se onda sagnu nad teretom i pažljivo sačekaju da se on sam prevrne na podu, gde bi onda, po svoj prilici, njegove nožice dobile neki smisao. Međutim, bez obzira na to što su vrata zaključana, da li je zaista trebalo nekoga zvati u pomoć?